

5. Головач, Э.П. Инвестиционная активность производственных систем и ее составляющие / Э.П. Головач // Вест. брест. гос. техн. ун-та. Сер. Экономика. – 2002. - №3. - С. 67 – 68.
6. Головач, Э.П. Организационная надежность и устойчивость предприятий инвестиционно-строительного комплекса / Э.П. Головач. – Москва: Фонд “Новое тысячелетие”, 2001. – 249 с.
7. Гумба, Х.М. Экономика строительных организаций / Х.М. Гумба. - Москва: Центр экономики и маркетинга, 1998. – 144 с.
8. Гусаков, А.А. Системотехника строительства: Энциклопедический словарь / А.А. Гусаков [и др.]; под ред. А.А. Гусакова. – Москва: Фонд “Новое тысячелетие”, 1999. – 432 с.
9. Об инвестициях: Закон Респ. Беларусь от 12 июля 2013 г. N 53-3 // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by>. – Дата доступа: 10.08.2020.
10. Инвестиционная активность и ее динамика [Электронный ресурс] // Инвестиционная стратегия региона. – Режим доступа: https://studref.com/328880/ekonomika/investitsionnaya_aktivnost_dinamika. – Дата доступа: 06.09.2020.
11. Козик, А.В. Инвестиционный потенциал предприятий: пути и факторы его укрепления и эффективного использования: дис. ...канд. экон. наук: 08.00.01 / А.В. Козик. - Орел, 2000. – 169 л.
12. Колтынюк, Б.А. Инвестиционные проекты: учебник / Б.А. Колтынюк. - 2-е изд. – Санкт-Петербург: Изд-во Михайлова В.А., 2002. – 622 с.
13. Основные понятия, характеризующие инвестиционный климат и инвестиционную привлекательность в регионе // Корпоративный менеджмент [Электронный ресурс]. – 2001. - Режим доступа: <http://ivr.nm.ru/2001/rus/p0104/p010402.htm>. - Дата доступа: 18.12.2002.
14. Павлюк Н.А. Методологические аспекты оценки и управления инвестиционной активностью субъектов хозяйствования / Н.А. Павлюк (Мацукевич) // Управление в социальных и экономических системах: материалы IX межд. науч. - практ. конф., Минск, 14 мая 2003г./ Минск. ин-т. управ.; редкол.: Н.В. Суша [и др.]. – Минск, 2003. – С. 138-139.
15. Ройзман, И.И. Комплексная оценка и анализ инвестиционной активности в субъектах РФ: межрегиональная дифференциация / И.И. Ройзман // Экон. строит-ва. – 2000. - №10. - С. 27-36.
16. Рубахов, А.И. Повышение гибкости и устойчивости строительных предприятий / А.И. Рубахов. – Москва: Фонд “Новое тысячелетие”, 2002. – 132 с.
17. Соколов, Д.В. Активизация инвестиционной деятельности инструментами региональной экономической политики: дис. ...канд. экон. наук: 08.00.05 / Д.В. Соколов. - Рязань, 2002. - 223 л.
18. Токаева, О.Н. Мониторинг и инвестиционная активность региональной экономической системы: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / О.Н. Токаева. - Кисловодск, 2002. – 203 л.
19. Тумусов, Ф. Инвестиционный потенциал региона: теория, проблемы, практика / Ф. Тумусов. - Москва: “Экономика”, 1999. – 267 с.
20. Управление инвестиционной активностью / Ю.П. Анискин [и др.]. - Москва: ИКФ Омега-Л, 2002. – 272 с.

Асланов Стеллас Антипович
 Доктор політичних наук, професор
 Ужгородський національний університет

ЕТНОПОЛІТИЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ У НОВІТНІХ СИСТЕМАХ БЕЗПЕКИ

Стаття присвячена забезпеченню етнополітичної стабільності в Україні. Проаналізовано роль етнополітичної стабільності, як складової національної безпеки держави. Досліджено етнополітичну стабільність, яка є невід'ємним етапом забезпечення безпеки будь якої політичної системи. Ключові слова: етнополітична безпека, етнополітичні загрози, політична система, стабільність етнополітичної системи, інститути безпеки.

Поняття «стабільність» та «національна безпека» тісно пов'язані як у науці (безпекознавстві, політології), так і на практиці забезпечення безпеки. Без формування та підтримання стабільності неможливе забезпечення безпеки жодної соціальної системи, зокрема держави, суспільства. Д. Грищенко не випадково апелює до того, що тероризм, екстремізм, незаконне поширення зброї та інші дестабілізаційні фактори – напряму загрожують стабільності соціумів та безпеці їх політичних систем¹⁸. Саме вони визначаються об'єктами національної безпеки в межах безпекознавства та практичних заходів забезпечення національної безпеки. Відтак, об'єктами національної безпеки є: людина і громадянин, в тому числі їх конституційні права і свободи; суспільство, зокрема духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище та природні ресурси; держава, насамперед її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність.

Зокрема Л. Балацько визначає національну безпеку як систему оптимізації взаємовідносин між усвідомленими загрозами та ресурсами, якими володіє суспільство для протидії цим загрозам. Оскільки загрози для суспільства існують завжди, то й рівень захищеності від них ніколи не буває максимальним. Залежно від джерела походження виокремлюють наступні типи загроз: природні (повені, землетруси, бурани, цунамі); техногенні (катастрофи, вибухи, пожежі); епідеміологічні (епідемії); економічні; політичні; соціальні¹⁹. На цій підставі можемо виокремити також етнополітичні загрози, серед яких слід згадати етнополітичні претензії і тиск сусідніх держав, міжетнічні конфлікти, міжетнічну ворожнечу, ксенофобію, расизм.

Тому національну безпеку іноді трактують як динамічний засіб досягнення і підтримки балансу між реальними та потенційними загрозами, з одного боку, та здатністю суб'єкта протидіяти їм, з іншого. Але,

¹⁸ Грищенко Д. Политическая безопасность современного Российского государства: состояние и механизм обеспечения: дис... кандидата полит. наук: 23.00.02 / Д. Грищенко. – Владимир, 2008. – С. 7.

¹⁹ Балацько Л.С. Национальна безпека України: загрози та виклики [Електронний ресурс] / Л.С. Балацько // Дипкорпус. – 2009. – № 21. – Режим доступу: <http://dipcorpus-info.at.ua/news/2009-04-21-1>.

насамперед, національна безпека – це стан захищеності особи, суспільства, держави від потенційних та реальних загроз або відсутність таких загроз²⁰. Вітчизняна наукова база визначає національну безпеку держави також як стан, за якого дія внутрішніх та зовнішніх факторів не призводить до погіршення або до неможливості функціонування держави та її розвитку. Крім того, національну безпеку визначають як стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз²¹.

Стан безпеки за оптимістичного сценарію розвитку подій означає відсутність будь-яких загроз для об'єктів безпеки. Але такий варіант, за якого спостерігається повна відсутність загроз, як свідчить досвід пострадянських країн, далекий від реальності, адже завжди існує небезпека або ймовірність трансформації загроз з потенційних у реальні²². Відтак, поняття безпеки насамперед означає здатність суспільства, держави і особи протистояти можливим загрозам.

Незважаючи на усталений термінологічний апарат, поняття безпеки не є статичним, воно перебуває у постійній динаміці, еволюції. Спроби його наукового переосмислення не припиняються, що викликано збільшенням кількості і урізноманітненням загроз безпеці держави, суспільства та громадянина у сучасному не передбачуваному світі. В межах системного підходу важливим виявилось визначення безпеки, найбільше поширене в соціології та психології. Безпека трактується як позитивне стабільне функціонування і розвиток соціальних, економічних, технічних, екологічних і біологічних систем, який унеможливує загрози для стійкого розвитку суспільства, держави, економіки та особистості, а також їхню залежність від інших держав чи окремих людських угруповань²³.

З цього випливає, що поліетнічне суспільство загалом, як і конкретні етноспільноти, що формують етнічну систему держави і входять до складу етнополітичної системи, не можуть нормально функціонувати і розвиватися без забезпечення їх безпеки. Етнополітична, суспільна стабільність, національна згода, соціальна співпраця, міжгрупова взаємодія, міжетнічне співжиття неможливі без існування такого важливого інституту, як безпека²⁴. А безпека, в свою чергу, базується на стабільності. Стабільність є підвалиною – першим, головним і невід'ємним етапом забезпечення безпеки будь-якої соціальної системи. І одночасно – результатом функціонування інституту безпеки, ефективної політики безпеки у системі. Розбалансований, неефективний інститут безпеки не забезпечуватиме стабільності етнополітичної системи.

Система забезпечення національної безпеки будь-якої держави виконує певні завдання та функції, окреслені законодавством та політичними документами, вона функціонує за чітко визначеними принципами. Така система передбачає формування інституційних структур, які представляють суб'єкти забезпечення національної безпеки та діють від їх імені; визначеної процедури прийняття і реалізації рішень у сфері забезпечення національної безпеки держави, суспільства, особи. Тільки у випадку формування збалансованої, ефективної системи (інституту) забезпечення національної безпеки можна говорити про стан захищеності основних об'єктів національної безпеки. Що ж стосується України, то система забезпечення національної безпеки держави формується відповідно до Конституції України та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері забезпечення національної безпеки. Якщо проаналізуємо доробок українських безпекознавців детальніше, то помітимо, що серед завдань, які покладаються на систему забезпечення національної безпеки, абсолютна більшість спрямовані на формування та підтримання стабільності. Що свідчить про наявність тісного зв'язку та взаємної обумовленості між цими явищами. Так, В. Ліпкан серед завдань системи національної безпеки виокремлює захист конституційного ладу, державного суверенітету, територіальної цілісності, недоторканості державного кордону шляхом виявлення, запобігання і припинення тероризму та іншої діяльності, спрямованої на насильницьку зміну конституційного ладу, порушення територіальної цілісності та недоторканості державних кордонів держави; захист конституційних прав, свобод та інтересів громадян держави; виявлення, запобігання і припинення розвідувальної та іншої, спрямованої на нанесення шкоди національній безпеці держави, діяльності спеціальних служб; моніторинг стану національної безпеки у зв'язку із впливом загроз та небезпек як зсередини, так і ззовні країни; виявлення, попередження та припинення можливої протиправної та іншої негативної діяльності суб'єктів системи забезпечення національної безпеки зсередини системи їй на шкоду²⁵. Реалізація цих завдань сприяє не лише забезпеченню безпеки, а й стабільності всередині суспільства та держави.

²⁰ Данильян О. Г. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації: навч. посіб. / Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Панов М. І. – Х.: Фоліо, 2002. – С. 114.

²¹ Баланда А. Л. Соціальні аспекти національної безпеки України / А. Л. Баланда // Державна безпека України. – 2006. – № 1 (5). – С. 24.

²² Перепелиця Г. М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи / Г. М. Перепелиця. – К.: Стилюс – ПЦ «Фоліант», 2003. – С. 4.

²³ Варій М. Й. Психологічні основи національної безпеки / М. Й. Варій // Психологія: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 276.

²⁴ Національна безпека України в етноментальному та міжнародному вимірах / Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Калиновський Ю. Ю., Моїсєєва Н. І. – Харків, 2004. – С. 15.

²⁵ Ліпкан В. А. Адміністративно-правова природа національної безпеки / В. А. Ліпкан // Право України. – 2007. – № 3. – С. 11.

Попри велику поширеність конфліктів, гібридних війн у сучасному світі, науковці та політики покладають найбільші сподівання не на військово-насильницькі, а на мирні політичні засоби забезпечення національної безпеки незважаючи на їх позірну недовіру у ситуації етнополітичного конфлікту України з Росією. Україна завдяки переговорам та домовленостям отримала достатньо часу для реформування та переоснащення Збройних сил, тому наразі боєздатність української армії зросла в десятки разів.

В. Кремень і М. Горлач підкреслюють, що політичні засоби (зовнішня політика та дипломатія) – це ті конкретні засоби, методи, способи, що забезпечують розв'язання без використання насильства проблем у взаємовідносинах держав з приводу забезпечення стабільності, миру і безпеки. Допускається формування міжнародно-правових норм, концепцій і конкретних програм боротьби за мир і роззброєння; укладення договорів і угод; політичні консультації та особисті контакти лідерів; конкретні практичні заходи зі роззброєння, встановлення контактів і взаємний контроль за ходом процесу роззброєння, що сприяють відкритості і встановленню довіри у воєнній сфері²⁶.

Показовим є такий підхід до соціальних систем, до яких зараховуються також всі види політичних систем, а отже і етнополітична: «Організація соціальної системи і її розвиток не підкоряються досить точним законам і закономірностям, тому що умови і засоби забезпечення соціальної стабільності здебільшого визначаються суб'єктивними факторами і виступають прерогативою індивідуального і колективного інтелекту»²⁷.

Слід також зазначити, що національна безпека складається з цілої низки підсистем, що розрізняються за суспільними сферами функціонування. Найчастіше виокремлюють політичну, економічну, державну, соціальну, інформаційну, науково-технологічну, екологічну, гуманітарну та воєнну підсистеми безпеки. Значно рідше – етнополітичну підсистему. Кожна сфера має вузьку спеціалізацію, але всі вони перебувають у тісній взаємодії, формуючи систему національної безпеки.

Останнім часом у суспільних науках – політології, етнополітології з'явилося багато нових визначень безпеки, які містять елементи етнополітичної стабільності. Навіть поява терміна «етнополітична стабільність» значною мірою продиктована актуалізацією нових загроз, викликів та небезпек для безпеки держави, суспільства і людини, що походять з етнополітичної сфери. Інші сфери не виняток – із розвитком сучасного світу, з ускладненням взаємозв'язків, горизонтальних взаємозалежностей, які державам все складніше контролювати, зростає і кількість викликів, загроз у системі безпеки, а отже, і ускладнення процесу пошуку ефективних механізмів забезпечення безпеки та стабільності держав, суспільств²⁸.

Враховуючи тісний зв'язок національної безпеки і стабільності, пряму взаємозалежність обох явищ – без забезпечення національної безпеки у низці сфер для основних об'єктів неможливо говорити про стабільність у політичній системі та її внутрішньому й зовнішньому середовищах. І навпаки, без формування й підтримання стабільності, в тому числі етнополітичної, неможливе забезпечення національної безпеки. Про це свідчить етнополітичний досвід України 2014 року. Російська Федерація скористалася політичною нестабільністю в Україні, зміною влади, невдоволенням проросійського сегменту електорату переомого проєвропейських сил для розв'язання етнополітичного конфлікту з Україною – порушення суверенітету, територіальної цілісності, анексії територій.

Систему суспільної безпеки з системою державної безпеки об'єднує спільність цілей, якщо держава не належить до недемократичних режимів, де громадянське суспільство функціонує всупереч державі і часто спрямоване на повалення такого режиму, дестабілізацію політичної системи. Зазвичай, згадуючи про суспільну систему безпеки мають на увазі задоволення потреб у безпеці за допомогою соціально-позитивних, конструктивних способів і засобів, а не через належність до суспільно-небезпечних форм об'єднання – радикальних партій, структур організованої злочинності²⁹. Якщо громадянське суспільство ставить за мету повалення влади, то у цьому випадку про забезпечення безпеки не йдеться, але тільки на етапі кольорової революції, яка спрямована на подальше утвердження кращого, стабільнішого, безпечнішого, демократичнішого у перспективі ладу в державі.

Суспільна система безпеки формується поліетнічним громадянським суспільством, його окремими членами, об'єднаннями, рухами, які становлять всю сукупність суспільних, недержавних структур, що діють у різних сферах безпеки в будь-яких масштабах – від держави до окремої особистості. Суспільна безпека пов'язана з соціальною, політичною, етнополітичною стабільністю суспільства. Формування нових структур громадянського суспільства, орієнтованих на забезпечення безпеки паралельно з державною системою безпеки відбувається не заплановано, стихійно без участі влади.

²⁶ *Політологія: наука про політику: підручник* / Горлач М. І., Кремень В. Г. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 829.

²⁷ *Баланда А.Л.* Соціальні аспекти національної безпеки України / А. Л. Баланда // *Державна безпека України.* – 2006. – № 1 (5). – С. 23.

²⁸ *Дмитренко М.А.* Суспільні трансформації та політичні аспекти загроз національній безпеці України: [монографія] / М. А. Дмитренко. – К.: Знання України, 2006. – С. 318.

²⁹ *Полтораков О.Ю.* Статус національної безпеки України в системі соціально-політичних пріоритетів / О.Ю. Полтораков // *Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр.* – К. – 2010. – Вип. 33. – С. 283.

В такий спосіб громадянське суспільство залучає, формує нові додаткові механізми власного захисту, держави та обраного ним вектору розвитку. Так, Євромайдан як неформальне протестне об'єднання постав у відповідь на повну відмову влади від захисту національних інтересів України, зокрема від курсу на інтеграцію до Європейського Союзу, що є пріоритетним зовнішнім національним інтересом держави. Цю тенденцію раніше помітила М. Варій, зауважуючи, що особливого життєво важливого значення набувають суспільні механізми захисту в умовах, коли владні структури, які повинні забезпечувати безпеку громадян, суспільства й держави, виявляються недієздатними чи діють усупереч їхнім інтересам³⁰.

Джерела

1. Грищенко Д. Политическая безопасность современного Российского государства: состояние и механизм обеспечения: дис... кандидата полит. наук: 23.00.02 / Д. Грищенко. – Владимир, 2008. – С. 7.
2. Балацько Л.С. Національна безпека України: загрози та виклики [Електронний ресурс] / Л.С. Балацько // Дипкорпус. – 2009. – № 21. – Режим доступу: <http://dipcorpus-info.at.ua/news/2009-04-21-1>.
3. Данильян О. Г. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації: навч. посіб / Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Панов М. І. – Х.: Фоліо, 2002. – С. 114.
4. Баланда А. Л. Соціальні аспекти національної безпеки України / А. Л. Баланда // Державна безпека України. – 2006. – № 1 (5). – С. 24.
5. Перепелиця Г. М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи / Г. М. Перепелиця. – К.: Стило – ПЦ «Фоліант», 2003. – С. 4.
6. Варій М.Й. Психологічні основи національної безпеки / М.Й. Варій / Психологія: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 276.
7. Національна безпека України в етноментальному та міжнародному вимірах / Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Калиновський Ю.Ю., Моїсєєва Н.І. – Харків, 2004. – С. 15.
8. Ліпкан В.А. Адміністративно-правова природа національної безпеки / В. А. Ліпкан // Право України. – 2007. – № 3. – С. 11.
9. Політологія: наука про політику: підручник / Горлач М. І., Кремень В. Г. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 829.
10. Баланда А.Л. Соціальні аспекти національної безпеки України / А. Л. Баланда // Державна безпека України. – 2006. – № 1 (5). – С. 23.
11. Дмитренко М.А. Суспільні трансформації та політичні аспекти загроз національній безпеці України: [монографія] / М. А. Дмитренко. – К.: Знання України, 2006. – С. 318.
12. Полтораков О.Ю. Статус національної безпеки України в системі соціально-політичних пріоритетів / О.Ю. Полтораков // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр. – К. – 2010. – Вип. 33. – С. 283.
13. Варій М.Й. Психологічні основи національної безпеки / М.Й. Варій / Психологія: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 277.

Васильцова Світлана Олександрівна

Кандидат економічних наук, доцент

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Лююк Антонина Миколаївна

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗМІН ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена економічним аспектам діяльності підприємства. Проаналізовано шляхи підвищення ефективної діяльності підприємства. Досліджено ринок обладнання для підприємства та більш сучасні матеріали виробництва. Ключові слова: виробництво, обладнання, економічна діяльність, галузь.

Актуальність теми. В наш час поліетиленова плівка використовується практично у всіх аспектах людського життя і її використовують різні верстви населення і для абсолютно різних цілей, отже рід діяльності, який вибрало підприємство, є перспективним на найближчі набігли час. Однак на даний момент у всьому світі спостерігається тенденція відмови від поліетиленової упаковки на користь більш екологічних аналогів і в Україні також розглядаються законопроекти про виведення з використання поліетиленових тар.

Екологи прогнозують що найближчі п'ять-сім років поліетиленова тара буде заборонена в Україні. Однак у всьому світі думка експертів розділилася. Одні стверджують що вживання пластикової тари шкодить нашій планеті і забруднює її, інші ж упевнені що якщо ми перейдемо на паперові аналоги то вирубка лісів піде такими темпами ми що незабаром вони перестануть існувати. У будь-якому випадку, на даний момент вкрай складно передбачити майбутнє пластикової упаковки, однак підприємству потрібно почати розвивати нові напрямки на випадок якщо Україна все-таки буде заборонено виробництво поліетилену.

На даний момент по всьому світу з'являється все більше і більше органічних заміників поліетилену. Однак в Україні все ще не використовують жоден з аналогів. Якщо підприємство почне налагоджувати виробництво плівки з будь-якого органічного матеріалу, то на даний момент воно буде першим виробником

³⁰ Варій М.Й. Психологічні основи національної безпеки / М.Й. Варій / Психологія: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 277.